

Sygn. akt I CSK 3229/22

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z powództwa T. K.
przeciwko [...] Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 14 grudnia 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5400,-
(pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego [...] Bank S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 14 grudnia 2021 r., Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie

i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji.

Zdaniem skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytania: 1) czy stwierdzenie bezskuteczności normy przeliczeniowej, określającej zasady ustalania wartości waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego zawartej przed 24 stycznia 2009 r., uwzględniając treść art. 385¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony są związane umową w pozostałym zakresie, prowadzi do: a) utrzymania umowy w mocy i zachowania jej indeksowanego charakteru, przy uwzględnieniu normy dyspozytywnej bądź takiej, którą strony mogłyby przyjąć w drodze indywidualnych negocjacji, tj. przyjmując zasadę, że rozliczenia walutowego powinny być dokonywane w oparciu o kurs

obiektywny tzn. kurs średni Narodowego Banku Polskiego; b) przyjęcia, że bez normy przeliczeniowej umowa w dalszym ciągu może być wykonywana jako kredyt złotowy bez indeksacji do waluty obcej, jednocześnie oprocentowany w oparciu o stopy referencyjne właściwe dla waluty indeksacji; c) bezwzględnej nieważności tej umowy, w związku z jej niewykonalnością bądź przyjęciem, że norma przeliczeniowa kształtuje główne świadczenia stron lub sama w sobie narusza zasadę określoności świadczenia (art. 353¹ w zw. z art. 58 k.c.), co jest skutkiem automatycznym w każdej sprawie, niezależnym od twierdzeń stron i złożenia przez konsumenta odpowiednich oświadczeń; d) trwałej bezskuteczności umowy, z przyczyn wskazanych wyżej z tą jednak różnicą, że konsument powinien złożyć oświadczenie odpowiedniej treści, a sąd powinien zbadać, czy konsument wyraził swoją wolę unieważnienia umowy w sposób świadomy co do wszystkich skutków nieważności umowy; 2) czy art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1942 ze zm., dalej: „ustawa z dnia 2 marca 2020 r.”) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 poz. 1090, dalej: „ustawa z dnia 28 maja 2021 r.”) zmieniający skład sądu rozpoznającego sprawę z trzech sędziów na skład jednego sędziego oraz upoważniający prezesa sądu do zarządzenia rozpoznania sprawy w dotychczasowym składzie ma zastosowanie do spraw wszczętych przed wejściem w życie tej ustawy i co do których wyznaczony już został skład trzech sędziów.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości na tle wskazanych przepisów nie odpowiadają założeniom przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla rozumienia przesłanki istotnego zagadnienia prawnego. Podniesione przez niego kwestie koncentrują się m.in. wokół problemu dotyczącego abuzywności postanowień umowy i skutków tej abuzywności. Należy zauważyć, że kwestie te były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22; wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 13 maja 2022 r.: II CSKP 293/22; II CSKP 405/22). Oceny, czy postanowienie umowne jest

niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 2)). W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Wyjaśniono, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Nie budzi też wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22 i wskazane tam orzeczenia). Sformułowane przez skarżącego kwestie osadzone są w okolicznościach konkretnej sprawy i dotyczą powstałych

in casu jego wątpliwości na tle wskazanych przepisów. W istocie skarżący pod pozorem potrzeby wykładni powołanych przepisów kwestionuje stanowisko Sądu drugiej instancji, który – powołując m.in. orzecznictwo Sądu Najwyższego jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – w okolicznościach sprawy stwierdził, że zawarta między stronami umowa kredytu bez niedozwolonych postanowień nie mogłaby obowiązywać, usunięcie zakwestionowanych klauzul waloryzacyjnych czyni ją dotkniętą nie dającym się usunąć brakiem skutkującym jej nieważnością.

Co się zaś tyczy wyartykułowanego problemu na tle art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., skarżący, formułując pytanie, pominął treść art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 28 maja 2021 r., stanowiącego, że sprawy które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sąd rozpoznawał w składzie innym niż jednego sędziego, w dalszym ciągu prowadzone są przez tego sędziego, któremu sprawa została przydzielona jako referentowi, do zakończenia w danej instancji. Nadto do kwestii na tle art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 28 maja 2021 r., zmieniającego skład sądu rozpoznającego sprawę z trzech sędziów na skład jednego sędziego oraz upoważniającego prezesa sądu do zarządzenia rozpoznania sprawy w dotychczasowym składzie, odniesiono się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyjaśniając, że kolegalność składu orzekającego, będąca ugruntowaną zasadą w postępowaniach odwoławczych, zapewnia wyższy standard kontroli odwoławczej, pozwala bowiem na kształtowanie się decyzji w drodze dyskursu i ścierania stanowisk, umacnia bezstronność, niezależność i niezawisłość orzekania oraz zwiększa legitymację rozstrzygnięcia sądu w odbiorze społecznym, jednakże nie oznacza to, że odstępstwo od zasady kolegalności jest równoznaczne z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Podkreślono, że zasadę rozpoznawania spraw przez sąd w składzie jednego sędziego przyjęto ze względu na pogarszającą się w kraju i na świecie sytuację pandemiczną, grożącą paraliżem wymiaru sprawiedliwości i naruszeniem prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki oraz zagrażającą bezpieczeństwu uczestników postępowania oraz pracowników wymiaru sprawiedliwości, a tak określone cele – z punktu widzenia wartości chronionych w tym zdrowia przez art. 31 i art. 68 Konstytucji RP – są

celami w pełni legitymowanymi (z zastrzeżeniem wymagania proporcjonalności) i korelują np. z ciążącym na pracodawcy obowiązkiem zapewnienia pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22). Nie ma zatem argumentów wskazujących na konieczność wypracowania reguł dotychczas nieomówionych w orzecznictwie i doktrynie.

Zdaniem skarżącego zachodzi nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji, o której mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c., ponieważ Sąd Apelacyjny w toku postępowania dokonał zmiany składu orzekającego początkowo w gronie trzech sędziów, zastępując ten skład składem jednoosobowym, co oznacza naruszenie przepisów prawa poprzez obniżenie standardu ochrony prawnej w sprawach rozpatrywania środków zaskarżenia i naruszenie zasady niezmienności składu orzekającego, naruszenie prawa do sądu oraz naruszenie prawa do niezależnego sądu, zważywszy, że rozpoznanie sprawy przez skład kolegialny stwarza większe gwarancje niezawisłości i bezstronności sędziów oraz wnikliwego i wszechstronnego rozpoznania przez nich konkretnej sprawy.

Zgodnie z art. 379 pkt 4 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. W niniejszej sprawie z uwagi na treść art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 28 maja 2021 r. w zw. z art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 maja 2020 r. w brzmieniu nadanym przez art. 4 ustawy z dnia 28 maja 2021 r. apelacja powódki została rozpoznana przez Sąd Apelacyjny w składzie jednoosobowym, obejmującym sędziego referenta. W kontekście zaprezentowanej wyżej argumentacji, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przekonuje, że skład Sądu drugiej instancji, który wydał zaskarżony wyrok, był sprzeczny z przepisami prawa.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

